

STRACH BÝT NEZADANÝ V KONTEXTU ČESKÉ POPULACE

IVETA ŠTĚRBOVÁ, MARKÉTA NIEDERLOVÁ

Abstrakt: Strach být nezadaný je vymezen jako obava, úzkost či distres v souvislosti se stávajícím nebo prospektivním zážitkem toho být bez romantického partnera (Spielmann et al., 2013). Ukazuje se, že může přispět k přesnějšímu porozumění dynamiky partnerských vztahů spíše než nejistoty obecnějšího rázu, jelikož se zdá být významným prediktorem tendence upřednostňovat vztahový status nad kvalitou svazku a „spokojit se s méně“. Ambicí práce bylo představit koncept české odborné veřejnosti a prozkoumat jeho souvislost s jistými demografickými a osobnostními charakteristikami a projevy v prožívání (dimenze Big Five, pocity osamělosti), a to za užití připraveného prvního českého překladu škály strachu být nezadaný (Spielmann et al., 2013), NEO pětifaktového osobnostního inventáře (Hřebíčková & Urbánek, 2001) a škály osamělosti UCLA (Kumstátová, 2014; Russel, 1996). Do šetření se zapojilo 247 respondentů. Bylo zjištěno, že ženy a nedobrovolní singles vykazovali statisticky významně vyšší míru strachu být nezadaný oproti mužům, respektive dobrovolně nezadaným. Statisticky signifikantní souvislost byla popsána i mezi strachem být nezadaný a pocity osamělosti a některými rysy osobnosti Big Five, konkrétně negativní korelace s dimenzemi otevřenosti vůči zkušenosti, svědomitosti, extraverte a pozitivní souvislost s rysem neuroticismu.

Klíčová slova: strach být nezadaný; partnerské vztahy; singles; Big Five; osamělost; škála strachu být nezadaný

Fear of being single in the context of the Czech population

Abstract: In 2013 Spielmann and colleagues defined fear of being single as “an entailing concern, anxiety or distress regarding the current, or prospective experience of being without a romantic partner” (Spielmann et al., 2013, p. 1050). Previous research proves it a meaningful construct when it comes to assessing romantic relationships as it predicts the tendency to prioritize relationship status over relationship quality and settle for less. The present study examines the connection between fear of being single and demographic characteristics, personality traits (the Big Five model), and feelings of loneliness using the Fear of Being Single Scale (Spielmann et al., 2013), whose first Czech version was prepared, the NEO Five-Factor Inventory (Hřebíčková & Urbánek, 2001) and the UCLA Loneliness Scale (Kumstátová, 2014; Russel, 1996). 247 Czech adults joined the research. Results have shown that women and involuntary singles reported a significantly higher level of the fear of being single in comparison to men and voluntary singles. Moreover, the fear of being single proved to be significantly negatively correlated with Openness to Experience, Conscientiousness, and Extraversion and significantly positively related to Neuroticism.

Keywords: fear of being single; partner relationships; singles; Big Five; loneliness; the Fear of Being Single Scale

<https://doi.org/10.14712/23366486.2022.2>

Teoretická východiska

Navzdory tomu, že v soudobé společnosti častěji pozorujeme méně tradiční a alternativní formy partnerského soužití a řada lidí pod tlakem okolností či v důsledku vlastního vědomého rozhodnutí žije zcela bez protějšku, nezřídka se stále setkáváme s negativní percepcí nezadaných osob (či specificky legálně svobodných).

Trend změny v rodinném chování ve smyslu rozšíření neformálních podob partnerství lze od počátku 90. let minulého století mapovat i v českém prostředí. Připsat jej můžeme relativně nižší sňatečnosti, vyšší míře rozvodovosti i zvyšujícímu se průměrnému věku při vstupu do prvního manželství. V roce 1991 žili v nesezdaném svazku spíše rozvedení lidé ve středním věku, výsledky sčítání lidu, domů a bytů 2011 však vypovídaly o nezanedbatelně vyšší preferenci dané podoby soužití i u mladší věkové skupiny. Obecně se pak počet domácností tvořených jednou úplnou rodinou, ve které partneři nejsou formálně sezdáni, za předchozích 10 let téměř zdvojnásobil (ČSÚ, 2014b). Stejně tak jsme mohli zaznamenat výrazný nárůst absolutního množství domácností jednotlivců, který se při souhrnném zvyšování počtu domácností o 30 % od roku 1970 více než zdvojnásobil. Při již zmíněném sčítání z roku 2011 více než každý sedmý člověk starší 15 let žil sám a jako domácnost singles fungovalo 10 % populace mezi 20 a 39 lety (ČSÚ, 2014a).

I tento vývoj napovídá tomu, že ačkoliv partnerské vztahy sytí řadu individuálních potřeb a nespočet studií poukazuje na výhody pramenící z partnerského soužití, ne všichni nezadaní jedinci za každé situace aktivně hledají romantický protějšek. Lehmannová a kolegové (2015) podotýkají, že spíše než vztahový status (*relationship status*) sám o sobě je to spokojenost se vztahovým statutem (*relationship status satisfaction/status satisfaction*) (ve smyslu míry, do jaké je jedinec spokojen s tím, zda v danou chvíli má, či nemá partnera), která je determinantem well-being a prožívání distresu. Stein (1981) v tomto kontextu představil dnes již klasickou typologii singles (původně myšleno ve smyslu legálně nesezdaných jedinců), kde rozlišuje na základě míry dobrovolnosti daného stavu čtyři specifické typy: dobrovolní/dočasní (*voluntary/temporary*), dobrovolní/trvalí (*voluntary/stable*), nedobrovolní/dočasní (*involuntary/temporary*) a nedobrovolní/trvalí singles (*involuntary/stable singles*). Obdobnou koncepci později navrhuje i Shostak (in Sussman & Steinmetz, 1987), který hovoří o čtyřech profilech, které lze připodobnit typům Steinovy klasifikace. Konkrétně jde o rozpolcené (*Ambivalents*, dobrovolní/dočasní), odhodlané (případně rozhodnuté/rozhodné, *Resolved*, dobrovolní/trvalí), toužící (*Wishfuls*, nedobrovolní/dočasní) a zarmoucené (*Regretfuls*, nedobrovolní/trvalí).

Řada autorů se snažila popsat i důvody, které mohou vést k rozhodnutí nevstoupit do manželského svazku (např. Gigy, 1980; Loewenstein et al., 1981; Frazier et al., 1996; Prabhakar, 2011), nicméně až Apostolou se v roce 2017 zaměřil na to, proč se některé osoby rozhodnou setrvat zcela bez partnera. Nad otázkou se zamýšlel z evoluční perspektivy a hovoří o tom, že za jistých okolností lidé vědomě nevstupují do vztahu buď za účelem zvýšení vlastního fitness, nebo jelikož mají pouze omezenou šanci na úspěch. Celkem identifikoval 76 důvodů, které dále klasifikoval do 16 faktorů a ty do tří specifických domén. Těmi jsou touha zachovat si svobodu volby (*Freedom of choice*); omezení, která odrazují jedince od hledání protějšku (*Constraints*); a potíže v oblasti vztahů, které redukuje šanci navázat partnerský svazek (*Difficulties with relationships*). Pepping et al. (2018) později ve své přehledové studii popisují dlouhodobý single status jako potenciální důsledek tří stavů. Vychází z teorie citové vazby (*attachment*) Johna Bowlbyho, kterou

v kontextu romantických vztahů v dospělosti rozpracovali Hazanová a Shaver (1987). Nezadanost (*singlehood*) dle nich může reflektovat úzkost spojenou se vztahy v důsledku hyperaktivace systému attachmentu (*attachment anxiety*), diskomfort z možné blízkosti v případě jeho deaktivace (*attachment avoidance*) nebo může jít o vlastní volbu jedince ve chvíli, kdy jsou jeho potřeby naplněny mimo romantický vztah.

Varianta zůstat formálně (legálně) i neformálně (sociálně) single se v posledních dekádách stává stále více nezávislým rozhodnutím jedince, které je s přihlédnutím k dříve uvedeným datům nezděděné voleno. Navzdory tomu se na základě dosavadního výzkumu zdá, že i přesto bývají nezadaní terčem tzv. singlismu (*singlism*) – negativních stereotypů a diskriminace v souvislosti s jejich vztahovým statutem (DePaulo & Morris, 2006). Morrisová a její kolegyně (v přípravě podle DePaulo & Morris, 2006) se dotazovaly téměř 1 000 vysokoškoláků na charakteristiky, které je napadají v souvislosti se sezdanými a svobodnými osobami. Jedinci sezdaní byli častěji popisováni jako vyvrálí, stabilní, šťastní, laskaví, milující a čestní. Naproti tomu o osobách svobodných s větší pravděpodobností hovořili jako o osamělých, nešťastných, nevyvrálých, nejistých, sebestředných a ošklivých, ale v pozitivním smyslu také nezávislých. Jejich navazující šetření navíc napovídá, že tento rozkol a tendence stranit sezdaným se umocňuje, pakliže hodnocený jedinec překročí věkovou hranici, kdy již většina lidí uzavírá manželství. Slonim et al. (2015) sledovali i míru, do jaké je single status důsledkem vlastní volby, jako jeden z možných mediátorů singlismu. Došli k závěru, že ti, kteří jsou bez partnera dobrovolně, byli vnímáni jako více osamělí a nešťastní a méně vřelí a sociabilní oproti nedobrovolně nezadaným. V pozitivním smyslu však byli také hodnoceni jako úspěšnější a silnější a lze tak uvažovat, že stereotypy o singles nemusí být nutně uniformně negativní. Greitmeyer (2009) se zabýval otázkou, jak jsou vlastně v reálu výstižné. Zjistil, že co se týče osobnostních rysů popsanych v dimenzích Big Five a některých dalších oblastí, jako jsou fyzická atraktivita, spokojenost se životem, sebevědomí a sociabilita, nezadaní a spárování jedinci se signifikantně neliší a negativní percepce singles je přinejmenším částečně nepřesná. Navzdory tomu může v konečném důsledku vést až k diskriminaci, jak empiricky potvrdily Morrisová a její kolegyně (2007) v kontextu bydlení a pronájmu nemovitostí, kdy napříč několika šetřeními prokázaly, že participanti (vysokoškolští studenti a realitní makléři s praxí) vykazovali tendenci upřednostnit jako možné nájemníky manželské páry oproti osobám bez partnera a legálně svobodným jedincům, konkrétně kohabitujiícím pářům. Nadto se nezděděně jednalo o vědomý mechanismus výběru, který byl navíc považován za relativně legitimní.

I tyto stereotypy a znevýhodňování mohou nakonec přispívat k sociálnímu tlaku na to najít si protějšek a navázat jistou formu romantického vztahu a vyvolávat bázeň z následků situace, kdy se toto člověku nepodaří. Ve snaze tento fenomén vymezit formálně uvedli Spielmannová a její kolegyně v roce 2013 tzv. strach být nezadaný (*fear of being single*), který postulovali jako obavu, úzkost či distress v souvislosti se stávajícím či prospektivním zážitkem toho být bez romantického partnera. Už ze samotné definice vyplývá, že nejen aktuálně nezadaní, ale též jedinci ve vztahu mohou popisovat takové negativní prožívání, jak empiricky doložili i Adamczyková et al. (2019). Větší vypovídací hodnotu má spíše to, do jaké míry hodnotí nezadaní svůj stav jako dobrovolný. Adamczyková a její spolupracovníci ve stejné studii totiž poukazují na to, že ti, kteří byli bez partnera z vlastní vůle, vykazují nižší úroveň daných obav než osoby, jež byly single nedobrovolně.

Když se Spielmannová s kolegy (2013) dotazovala 153 respondentů (126 žen) ve věku od 18 do 59 let ($M = 30,5$; $SD = 10,8$), co je znepokojuje v souvislosti s tím, že jsou nebo

by mohli být bez stálého protějšku, nejčastěji vyjadřovali obavy z nedostatku trvalé společnosti a intimního vztahu s partnerem (40,1 % případů). Dále poukazovali na strach ze ztráty stávajícího protějšku (11,8 %), osamělého stárnutí (11,2 %) a také, že jim unikne možnost založit rodinu a mít děti (6,6 %). Někteří participanti se domnívali, že romantický partner nabízí unikátní komfort, který další rodinní příslušníci a přátelé poskytnout nedokážou (4,6 %). Část dotazovaných se obávala potenciálního negativního hodnocení ze strany druhých pro neschopnost najít si partnera a udržet si dlouhodobý vztah (3,9 %) i vlastních pocitů bezcennosti (6,6 %).

Z hlediska samotné frekvence výskytu až 37 % participantů v různé míře reportovalo prožívání strachu být nezadaný, naproti tomu dalších 39 % zcela explicitně uvedlo, že je takové obavy netrápí. Jako protektivní faktor byla nejčastěji jmenována podpora ze strany rodiny a přátel, na které se mohou obrátit v případě potřeby (9,9 %). Dále se představa toho udržovat neuspokojivý svazek zdála řadě lidí být horší než varianta zůstat sám (8,6 %) a také předcházející vlastní zkušenost být single nebo v nekvalitním vztahu zřejmě zmírňuje dané obavy (Spielmann et al., 2013).

Spielmannová et al. (2013) vymezují původně strach být nezadaný primárně na úrovni rysu. Pozdější studie longitudinálního rázu Spielmannové et al. (2016) však poukazuje na jeho vývoj v čase a možnou fluktuaci vlivem externích faktorů a aktuální osobní situace. Konkrétně sledovali 27 dní bezprostředně po rozchodu skupinu 117 lidí (52 žen) ve věku od 18 do 55 let. Ačkoliv bylo možné většinu jeho variance – zhruba tři čtvrtiny – vysvětlit rozdíly mezi jednotlivými osobami, relativně významná fluktuace byla pozorována též u jedince v čase. Toto zjištění tak naznačuje, že je strach být nezadaný potenciálně přístupný experimentální manipulaci, která by otevřela dveře k dalším možnostem zkoumání daného fenoménu.

Jelikož byl konstrukt jako takový popsán relativně nedávno a systematického výzkumu je prozatím stále omezené množství, málo v tuto chvíli víme o jeho potenciálních antecedentech. Jistou roli jistě může sehrávat dříve popsané riziko sociálního stigmatu nezadaných v souvislosti s negativními stereotypy a diskriminací, k níž vůči nim dochází. Timmermansová a její kolegové (2019) v duchu kultivační teorie Gerbnera poukazují také na média, která mohou potenciálně přispívat k jeho rozvoji. Děj romantických filmů a seriálů může spoluutvářet představy jak o vztazích, tak i o tom, jaké to vlastně je být nezadaný. Obsahové analýzy vypovídají, že programy dosud stále pojí život svobodných – a žen zejména – s negativními konotacemi. Při hodnocení souvislosti mezi frekvencí sledování obsahu romantického charakteru a mírou strachu být nezadaný se pak nezadané ženy, které mu byly vystaveny častěji, zdály být náchylnější k obavám o svůj rodinný stav, což si autoři vysvětlovali právě jejich mnohokrát nelichotivým vyobrazením.

V praxi se zohlednění strachu být nezadaný jeví být užitečné pro lepší pochopení vztahových postojů a chování. Na základě dosavadního výzkumu byla prokázána jeho pozitivní souvislost s dalšími konstrukty interpersonální senzitivity jako například citlivost k odmítnutí (*rejection sensitivity*), náchylnost k pocitům ublíženosti (*hurt feelings proneness*), vztahem podmíněné sebehodnocení (*relationship-contingent self-esteem*), deprese (*depression*), potřeba sounáležitosti (*need to belong*) či osamělost (*loneliness*), ať už ve smyslu sociální, tak emoční, či specificky romantické osamělosti (*romantic loneliness*) (Adamczyk, 2018; Adamczyk et al., 2019; da Fonseca et al., 2017; Spielmann et al., 2013). Obecně jedinci s intenzivnějšími obavami o svůj vztahový status mají v rámci sociálního kontaktu sklon se spíše zaměřit na vyhýbání se negativním důsledkům (*social*

avoidance goals) než na dosahování pozitivních cílů (*social approach goals*) (Spielmann et al., 2013).

Obdobný teoretický základ a vzorce chování sdílí strach být nezadaný zejména s úzkostně ambivalentní vazbou. Úzkostně navázané osoby podobně jako ty bázlivější bývají ve vztazích citově závislé a až přehnaně se ke svému protějšku upínají. Diferencující je zde však vysoká specifická objektu attachmentu, kterým je v případě strachu být nezadaný romantický partner, kdežto pro úzkostnou vazbu je typické přijímání komfortu od širšího spektra figur jako například členů rodiny, přátel a dalších vrstevníků (Spielmann et al., 2013; Spielmann et al., 2020).

Při popisu dopadů vnímané hrozby toho být bez partnera Spielmannová et al. (2013) hovoří o tendenci bázlivějších jedinců upřednostnit vztahový status nad kvalitou samotného svazku a kompromitovat své standardy ve smyslu „spokojit se s méně“ (*settle for less*). Autoři poukazují na sklon osvojit si méně selektivní strategii výběru především v oblastech atraktivity a responzivity potenciálního protějšku, přičemž jako responzivní jsou vnímáni partneři pečující, chápaví, kteří uznávají a přijímají pocity druhého (Reis et al., 2004, podle Spielmann et al., 2013). Osoby intenzivněji prožívající strach být nezadaný se v kontextu virtuálních seznamek i reálných speed-dating sešlostí častěji zajímaly i o méně přitažlivé a responzivní protějšky než ty s menšími obavami být single. Takový vzor chování může být zčásti vysvětlen předpokládanou vyšší šancí na romantický úspěch a také vnímaným snížením konkurence, která by o potenciálního partnera usilovala a u které by měl šanci. To může dále podporovat větší jistotu v udržení vztahu, a to i navzdory tomu, že je to právě responzivní partner, jenž může poskytovat podporu, bezpečí a mírnit nejistotu ohledně možného rozpadu vztahu a představy toho být nezadaný. Z navazující studie Spielmannové a jejího týmu z roku 2020 navíc vyplývá, že nižší selektivitu bázlivějších jedinců nelze vysvětlit ani negativním hodnocením vlastní atraktivity ze strany jich samotných či okolí.

Zajímavé je, že ačkoliv byl tento sklon k chování potvrzen v reálných podmínkách, při posuzování parametrů potenciálního partnera samotnými jedinci se daný trend nepotvrdil. Spielmannová a její kolegové (2013) zmiňují, že požadavky na fyzickou atraktivitu, zdroje a potenciál být dobrým partnerem při sebeposouzení nebyly statisticky významně predikovány strachem být nezadaný. Výjimku představoval potenciál být dobrý rodič, který pozitivně koreloval s mírou obav o vztahový status. To napovídá tomu, že (ne) možnost mít rodinu a děti je významnou komponentou strachu být nezadaný a při zvažování možného protějšku může být stále „deal-breaker“, když partner nechce mít děti (Spielmann et al., 2013).

Kromě samotné iniciace svazku má zohlednění strachu být nezadaný své místo i při posuzování průběhu již navázaného partnerství. Ačkoliv je závislost na vztahu (*relationship dependence*) považována za jeden z klíčových aspektů důležitých pro jeho stabilitu, na setrvání ve svazcích neuspokojivé kvality lze taktéž nahlížet jako na zradu svých standardů. Spielmannová a její kolegové (2013) v tomto kontextu prokázali, že jak aktuální spokojenost se vztahem (*relationship satisfaction*), tak strach být nezadaný jsou signifikantními prediktory závislosti na vztahu. Blíže popsali i souvislost mezi jednotlivými konstrukty tak, že při vysoké satisfakci úroveň strachu být bez partnera nepředpovídala závislost na vztahu, nicméně u méně spokojených jedinců vyšší míra obav o rodinný status predikovala i větší závislost. Nadto se dále ukázalo, že ačkoliv pro jedince s relativně menšími obavami o svůj vztahový status nižší spokojenost předpovídala signifikantně vyšší pravděpodobnost iniciace rozchodu, u bázlivějších se taková asociace neprokázala.

Souhrnem tedy na strach být nezadaný můžeme pohlížet jako na koncept, který nám v některých případech může pomoci rozklíčovat, proč někteří setrvávají ve vztazích, i když nejsou šťastní (Spielmann et al., 2013).

Nejistí jedinci s úzkostnou vazbou či trpící nižším sebevědomím pak častěji mívají problémy odpoutat se od ukončeného vztahu ve spojitosti s pokračujícími pocity lásky a touhy po expartnerovi a snahou obnovit vzájemné pouto. Může se pak stát, že k potížím s copingem po rozchodu mohou být náchylnější i osoby intenzivně prožívající strach být nezadaný? Takovou otázkou se zabývali Spielmannová a její kolegyně v roce 2016 a potvrdili, že silnější obavy být bez romantického partnera předpovídaly intenzivnější emoční vazbu na expartnera, a to dokonce bez ohledu na to, kdo inicioval rozpad vztahu a jak dlouho zpátky. Kromě toho intenzivnější distres ohledně vlastního vztahového statusu předcházela vyšší pravděpodobnosti uskutečnění pokusu vrátit se zpět k bývalému partnerovi. Nicméně výsledky bádání Spielmannové et al. (2016) dále napovídají, že tíhnutí k expartnerovi a snahy obnovit ukončený vztah nejsou efektivní strategií pro zvládnání rozchodu ve smyslu umírnění strachu být nezadaný a mají spíše malý až nulový efekt na úroveň obav být bez romantického partnera.

Cíl výzkumu a výzkumné hypotézy

Ačkoliv se jedná o aktuální téma a na základě dosavadního vědeckého zkoumání se zdá, že strach být nezadaný představuje konstrukt užitečný pro lepší pochopení vztahových postojů a chování, dle vědomí autorek doposud nebyl daný fenomén studován v kontextu české populace. Předložený výzkum si kladl za cíl prozkoumat souvislost mezi strachem být nezadaný a specifickými demografickými charakteristikami, osobnostními rysy a vybranými aspekty prožívání osob. Konkrétně se jednalo o pohlaví, věk, vztahový status a míru jeho dobrovolnosti. Pro popis osobnosti participantů byl zvolen model Big Five jako jedna z nejnámějších taxonomií a hodnocena byla též úroveň prožívání pocitů osamělosti.

Stávající studie navazuje na závěry výzkumů Spielmannové a jejích spolupracovníků (2013), da Fonseca a týmu (2017) a Adamczykové a jejích kolegů (2019). V souladu s nimi bylo předpokládáno, že na škále strachu být nezadaný je průměrné skóre žen, nezadaných a nedobrovolně nezadaných signifikantně vyšší než průměrné skóre mužů, zadaných a dobrovolně nezadaných respondentů. Mimo tyto již dříve prozkoumané oblasti nynější výzkum dále předpokládal, že míra strachu být nezadaný, měřená na stejnojmenné škále, statisticky významně souvisí s věkem.

Výše uvedené průzkumy mimo jiného kladou do souvislosti úroveň strachu být nezadaný s rysy osobnosti Big Five a pocity osamělosti v některé z jejích forem (romantická, sociální či emoční). Ve shodě s jejich výstupy bylo tedy očekáváno, že míra strachu být nezadaný, měřená na stejnojmenné škále, statisticky významně souvisí s otevřeností vůči zkušnosti, svědomitostí, extravertizací, přívětivostí, neuroticismem a prožíváním osamělosti.

Pro účely výzkumu byl též připraven první návrh české adaptace škály strachu být nezadaný (Spielmann et al., 2013) jako nástroje, který dokáže odhadnout stanovený konstrukt.

Použité metody a výzkumný soubor

Získávání dat probíhalo online prostřednictvím platformy Google Forms a testová baterie byla mezi potenciálními respondenty šířena především na sociálních sítích, konkrétně byla zveřejněna na facebookovém profilu první autorky a v rámci studijních, pracovních či zájmových skupin a diskuzních fór.

Za účelem minimalizace efektu sociální desirability a dalších nežádoucích jevů byla testová baterie označena obecným názvem „Dynamika romantických vztahů“. V úvodní instrukci byli účastníci do jisté míry obeznámeni s účelem šetření, přibližným obsahem baterie a časovou náročností. Dále byli ujištěni o dobrovolnosti jejich účasti, zachování anonymity a diskrétnosti při zpracování dat. Byla jim také nabídnuta možnost vyžádat si zaslání výsledků studie.

Samotný proces sběru trval více jak čtyři týdny v období od 21. května do 22. června 2020.

ŠKÁLA STRACHU BÝT NEZADANÝ (FEAR OF BEING SINGLE SCALE)

Pro zjištění míry strachu být nezadaný byla použita stejnojmenná škála, jež byla vyvíjena Spielmannovou a jejími kolegy (2013). Autoři před jejím zpracováním identifikovali řadu instrumentů, které daný konstrukt hodnotily kvalitativně, nicméně žádná z doposud existujících psychometrických škál nebyla schopná jev odhadnout. Právě škála strachu být nezadaný měla za cíl tuto mezeru vyplnit.

Z původních 17 položek bylo na základě faktorové analýzy v závislosti na pohlaví identifikováno osm položek relevantních pro ženy a 10 pro muže. Z toho šest bylo společných pro obě pohlaví a ty byly zahrnuty do finální podoby. Tato struktura byla dále potvrzena prostřednictvím konfirmační faktorové analýzy. Napříč několika šetřeními Cronbachova α dosahovala uspokojivých hodnot mezi 0,83 až 0,87 (Spielmann et al., 2013), v rámci předložené studie byla $\alpha = 0,85$.

Originální anglická verze je formulována pro jedince, kteří jsou aktuálně bez romantického partnera, zároveň je nyní testována verze, jejíž znění je modifikováno pro zadané osoby (Cantarella et al., v přípravě). Jednotlivé položky jsou stylizovány jako výroky a respondenti na pětibodové škále vyjadřují míru souhlasu (1 – Zcela nepravdivé až 5 – Zcela pravdivé). Vstupy není třeba rekódovat, pro vyhodnocení je jednoduše spočítán průměr skóre všech šesti položek.

Se svolením Spielmannové byla přeložena instrukce k metodě a také znění jednotlivých položek obou verzí. Následně byl text nezávisle zpětně přeložen bilingvální mluvčí a také absolventkou studia anglického jazyka. Možné nesrovnalosti z hlediska srozumitelnosti a stylistické správnosti byly diskutovány, dokud nebylo dosaženo vzájemné shody.

NEO PĚTIFAKTOROVÝ OSOBNOSTNÍ INVENTÁŘ

S ohledem na uspokojivou vypovídací hodnotu výstupů a relativní časovou nenáročnost byla pro popis osobnosti respondentů použita přepracovaná verze prvního českého překladu NEO pětifaktorového osobnostního inventáře (Hřebíčková & Urbánek, 2001).

60položkový inventář vychází z NEO-FFI (*NEO Five-Factor Inventory*), který byl vyvinut v 90. letech Costou a McCraem. Na pětibodové škále hodnotí zkoumané osoby,

do jaké míry je daný výrok vystihuje. Hodnoty Cronbachova koeficientu α se pohybují mezi 0,66 (otevřenost vůči zkušenosti) a 0,81 (extraverze), což napovídá uspokojivé vnitřní konzistenci škál, jež je srovnatelná s původní verzí (Hřebíčková & Urbánek, 2001).

ŠKÁLA OSAMĚLOSTI UCLA (UCLA LONELINESS SCALE)

Pro zjištění úrovně prožívání pocitů osamělosti byla vybrána třetí verze škály osamělosti UCLA (Russell, 1996) v českém překladu Vejrostové (2011) s úpravou na vykání Kumstátové (2014).

Unidimenzionální škála obsahuje celkem 20 položek, u kterých respondenti na čtyřbodové škále zaznamenávají míru, jak často prožívají popsané pocity. Nástroj se vyznačuje vysokou reliabilitou a validitou, v rámci tohoto šetření dosáhla Cronbachova α hodnoty 0,91.

Daná metoda byla zvolena zejména pro její předchozí uplatnění při studiu dané problematiky a též relativní krátkost, která nezatěžuje zkoumané subjekty.

DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE

V rámci sekce zjišťující základní demografické charakteristiky byli respondenti dotazováni na pohlaví, věk, národnost a nejvyšší stupeň dosaženého vzdělání. Další otázky byly směřovány na sexuální orientaci, současný vztahový status a dobu jeho trvání. Nezadaní jedinci byli taktéž požádáni o vyjádření míry, do jaké vnímají svůj stav jako dobrovolný, či vynucený.

Testovou baterii kompletně zpracovalo 268 jedinců, z toho bylo do finálního vzorku zahrnuto 247 respondentů (vyloučeny byly osoby mladší 18 let a jiné národnosti než české). Do studie se zapojilo 177 žen (71,66 %) a 70 mužů (28,34 %) mezi 20 a 57 lety. Průměrný věk dosahoval hodnoty 28,92 let se směrodatnou odchylkou 6,7 roků (medián 27 let, modus 26 roků).

Většina subjektů absolvovala vysokou školu (178; 72,06 %), 58 jedinců mělo středoškolské vzdělání (23,48 %), Sedm osob dosáhlo vyššího odborného vzdělání, tři byly vyučené a jeden participant dosáhl základního vzdělání.

Z hlediska sexuální orientace se 229 účastníků studie (92,71 %) identifikovalo jako heterosexuálové, tři jako homosexuálové, sedm osob bylo bisexuálních a jeden člověk se určil jako pansexuál. Tři osoby svou orientaci označily jako „běžnou“/„normální“, jeden subjekt ji blíže nerozváděl a u zbylých tří jedinců ji nebylo možné na základě uvedených odpovědí konečně určit.

Jako *nezadaní* byli pro další analýzu posuzováni jedinci bez stálého partnera (53; 21,46 % z celkového vzorku), ti, kteří nezávazně randili a stýkali se s více protějšky (17; 6,88 %), a jeden rozvedený participant. Celkem do této skupiny spadalo 71 osob (28,74 %). Jako *zadaní* byli identifikováni lidé ve vážném vztahu či nesezdaném soužití (131; 53,04 %), dva zasnoubení participant, sezdaní (41; 16,6 %) a dvě osoby rozvedené, které však udržovaly nový vztah trvalé podoby. Do dané skupiny patřilo celkem 176 jedinců (71,26 %).

U nezadaných jedinců, kteří daný údaj uvedli, trval jejich současný stav od půl měsíce do 322 měsíců s průměrnou hodnotou 34,92 a směrodatnou odchylkou 59,71 (medián 15 měsíců). Vztahy zadaných osob trvaly od jednoho do 444 měsíců s průměrnou dobou trvání 68,44 měsíců a směrodatnou odchylkou 72,63 (medián 48 měsíců).

Nezadaní byli dále požádáni o zhodnocení dobrovolnosti svého stavu, a to na pětibodové škále Likertova typu od „Zcela dobrovolný“ po „Zcela nedobrovolný“. Jako *dobrovolně nezadaní* byli popsáni jedinci, kteří zvolili možnosti „Zcela dobrovolný“ (9) a „Spíše dobrovolný“ (15), tedy celkem 24 lidí. Na 33 respondentů, kteří vybrali varianty „Spíše nedobrovolný“ (26) či „Zcela nedobrovolný“ (7), bylo nahlíženo jako na *nedobrovolně nezadané*. Devět participantů na svůj status pohlíželo neutrálně a pět ho nedokázalo zhodnotit.

Výsledky

Pro ověření platnosti hypotéz o shodě, respektive rozdílu mezi středními hodnotami konkrétních skupin respondentů byl zvolen dvouvýběrový t-test pro nezávislé výběry, případně neparametrický Mann-Whitneyho U test při nesplnění některé z podmínek pro jeho uplatnění. Při testování platnosti hypotéz o asociaci míry strachu být nezadaný a dalších specifických proměnných byl aplikován neparametrický Spearmanův koeficient korelace, který je obecně robustnější vůči možným odlehlým hodnotám a odchylkám od normality. Hypotézy byly testovány na hladině významnosti $\alpha = 0,05$.

Deskriptivní statistiky pro sledované proměnné jsou uvedeny v Tabulce 1. Průměrná hodnota strachu být nezadaný pro celý vzorek dosáhla hodnoty 3,18 se směrodatnou odchylkou 1,07 a mediánem 3,33.

Tabulka 1 *Deskriptivní statistiky sledovaných proměnných*

Proměnná		Počet respondentů	Průměr	Medián	Směrodatná odchylka	Minimum	Maximum
Strach být nezadaný		247	3,177	3,333	1,067	1,000	5,000
	Ženy	177	3,255	3,500	1,088	1,000	5,000
	Muži	70	2,979	2,833	0,995	1,000	5,000
	Nezadaní	71	3,315	3,333	0,882	1,000	5,000
	Zadaní	176	3,121	3,333	1,131	1,000	5,000
	Nedobrovolně nezadaní	33	3,687	3,667	0,720	2,000	5,000
	Dobrovolně nezadaní	24	3,063	3,250	1,032	1,000	4,833
Big Five	Otevřenost vůči zkušenosti	247	28,215	28	6,677	12,000	46,000
	Svědomitost	247	31,336	32	7,705	7,000	47,000
	Extraverze	247	30,291	31	7,538	8,000	46,000
	Přívětivost	247	32,105	32	5,949	11,000	44,000
	Neuroticismus	247	22,854	22	8,819	3,000	42,000
Osamělost		247	41,846	41	9,143	22,000	70,000

Tabulka 2 zobrazuje výsledky analýz srovnávající průměrná skóre specifických skupin účastníků studie. Získaná data napovídají, že ženy a nedobrovolně nezadaní dosahují na škále strachu být nezadaný statisticky signifikantně vyšších hodnot než muži ($U(177, 70) = 5208,5; p = 0,026$), respektive dobrovolně nezadaní participantí ($t(55) = -2,693; p = 0,005$). Naproti tomu nebyl popsán statisticky významný rozdíl mezi průměrným skóre nezadaných a zadaných jedinců ($U(71, 176) = 6767; p = 0,153$).

Tabulka 2 Srovnání průměrného skóre strachu být nezadaný mezi specifickými skupinami respondentů

Sledované skupiny	Hodnota testové statistiky (t/U)	p-hodnota
Ženy vs. muži	5208,5*	0,026
Nezadaní vs. zadaní	6767,0	0,153
Nedobrovolně nezadaní vs. dobrovolně nezadaní	-2,693**	0,005

* $p \leq 0,05$; ** $p \leq 0,01$

V Tabulce 3 jsou k nahlédnutí hodnoty Spearmanova korelačního koeficientu popisující vztah mezi strachem být nezadaný a věkem, dimenzemi Big Five a prožíváním osamělosti. Z výsledků vyplývá, že nebylo možné popsat statisticky významnou souvislost mezi prožíváním obav být bez partnera a věkem jedince ($r_s = 0,007; p = 0,916$). Stejně tak nebylo možné podpořit hypotézu o existenci vztahu mezi přívětivostí jako charakteristikou osobnosti a strachem být nezadaný, protože byla zjištěna pouze statisticky nesignifikantní pozitivní korelace $r_s = 0,080; p = 0,209$.

Tabulka 3 Korelace mezi strachem být nezadaný s dalšími proměnnými

Prediktor	Spearmanův korelační koeficient r_s	p-hodnota
Věk	0,007	0,916
Otevřenost vůči zkušenosti	-0,127*	0,047
Svědomitost	-0,148*	0,020
Extraverze	-0,141*	0,026
Přívětivost	0,080	0,209
Neuroticismus	0,273**	< 0,001
Osamělost	0,191**	0,003

* $p \leq 0,05$; ** $p \leq 0,01$

Oproti tomu bylo dosaženo statisticky významných hodnot pro asociaci mezi zkoumaným konstruktem a otevřeností vůči zkušenosti ($r_s = -0,127; p = 0,047$), svědomitostí ($r_s = -0,148; p = 0,020$) a extraverzí ($r_s = -0,141; p = 0,026$). Vyšší skóre v uvedených dimenzích se reflektovala v nižší reportované úrovni strachu být bez romantického partnera.

Statisticky signifikantní pozitivní souvislost pak byla zjištěna v případě neuroticismu ($r_s = 0,273; p < 0,001$) a osamělosti ($r_s = 0,191; p = 0,003$). Vyšší úrovně neuroticismu a prožívání pocitů osamělosti odpovídaly intenzivnějšimu strachu být nezadaný.

Diskuze a závěr

Problematika partnerských vztahů a jejich protipólu v podobě dlouhodobé nezadanosti představuje pro svou komplexnost a dopad do řady oblastí fungování lidí téma, které přirozeně přitahuje pozornost vědecké i laické veřejnosti. Spielmannová a její kolegové v tomto kontextu v roce 2013 poprvé hovoří o strachu být nezadaný, který určují jako obavu, úzkost či distress v souvislosti s aktuálním i perspektivním zážitkem toho být bez romantického partnera. Jelikož byl jev popsán relativně nedávno, stále se spoustu nového dozvídáme o jeho charakteru, potenciálních antecedentech i dopadech. V této souvislosti Spielmannová et al. (2013) hovoří u bážlivějších jedinců především o tendenci se v romantických vztazích „spokojit s méně“. Tyto osoby poté mohou inklinovat k tomu upřednostnit vztahový status nad kvalitou samotného svazku, ať už ve smyslu snížení požadavků na možný protějšek, sklonu setrvávat i v neuspokojivých vztazích a spíše iniciovat znovunavázání již rozpadlého partnerství. Dále se ukazuje, že zohlednění strachu být nezadaný má potenciál přispět k přesnějšímu pochopení dynamiky romantických vztahů, jelikož má v řadě případů lepší prediktivní hodnotu než dříve popsané a zvažované konstrukty.

Navzdory tomu zatím v českém prostředí nebyl daný fenomén systematicky zkoumán. Předložená práce si tedy kladla za cíl představit ho naší odborné veřejnosti a probádat asociaci strachu být nezadaný a specifických demografických a osobnostních charakteristik a aspektů prožívání u české populace (konkrétně dimenzi Big Five a pocitů osamělosti). V neposlední řadě bylo též ambicí připravit první návrh českého překladu škály strachu být nezadaný (Spielmann et al., 2013) jako jednoduchého nástroje specificky určeného pro měření daných obav.

Výzkum navazuje na závěry studií Spielmannové et al. (2013) v Severní Americe, da Fonseca et al. (2017) v Brazílii a Adamczyk et al. (2019) v Polsku. Již prvotní analýzy ukázaly, že Češi na výše uvedené škále skórují relativně výše oproti svým zahraničním protějškům. Konkrétně Spielmannová se svým týmem (2013) napříč sérií dílčích výzkumů uváděla hodnoty mezi 2,60 (SD = 1,07; n = 104) a 2,93 (SD = 1,08; n = 141) a Adamczyk et al. (2019) reportovali průměrnou úroveň 2,76 (SD = 0,99; n = 175). Průměr pro český vzorek však v dané charakteristice představoval 3,18 (SD = 1,07; n = 247). Obzvláště překvapivý se může zdát v porovnání s polským výsledkem, kde je společnost výrazně více religiózně založená a partnerství (případně manželství) a rodina jsou vysoce ceněné hodnoty, což by mohlo evokovat tlak na jejich naplnění a strach v případě jejich nedosažení. Na druhou stranu právě toto smýšlení o vztazích může přispívat k uklidňující představě, že párové soužití je natolik běžným standardem, že by bylo neobvyklé jej v jisté životní fázi nakonec nedosáhnout. Svou roli v tomto výsledku může jistě sehrávat i formulace českého znění položek.

Ve shodě se závěry Adamczyk et al. (2019) a da Fonseca et al. (2017) byla popsána pro Češky vyšší míra prožívání strachu být nezadaný ve srovnání s muži. Takový závěr může vycházet z více zdrojů a sahá až k samotnému procesu výchovy, kdy ženy jsou obecně spíše podporovány k vyjadřování i takových emocí, které mohou evokovat obraz slabosti či zranitelnosti. Dále může souviset i s biologickými aspekty jako kratším reprodukčním obdobím žen, což může vyvolávat intenzivnější tlak na to nalézt vhodný protějšek včas, či například závislost (a to nejen finanční) na partnerovi v raném věku dítěte a tím pádem o to možná silnější obavy o jeho ztrátu.

Dále stejně jako v Kanadě a Polsku nebyl popsán signifikantní rozdíl v intenzitě prožívání strachu být nezadaný mezi single jedinci a těmi, jež jsou ve vztahu, což de facto vychází ze samotné definice, která o něm hovoří i v souvislosti s předpokládaným zážitkem být bez romantického protějšku. Oproti tomu však nedobrovolní singles vykazovali signifikantně vyšší úroveň strachu být nezadaný než osoby, jež jsou bez partnera důsledkem své volby. Prokázalo se, že ne nutně vztahový status sám o sobě má dopad na prožívání jako spíše míra, do jaké je vnímán jako výsledek vlastního rozhodnutí. Již dříve byla popsána řada důvodů, proč někteří vztah dobrovolně nevyhledávají, ať už jde o dočasnou strategii navýšení vlastního fitness za účelem nalezení nejlepšího možného protějšku, nebo osoba čelí nesnázím, které komplikují navázání a udržení dlouhodobého svazku (Apostolou, 2017; Lehmann et al., 2015).

Specificky byl v rámci této studie sledován věk jako možný prediktor míry strachu být nezadaný. Ve vyšším věku je již relativně běžné udržovat vážný vztah, případně vstoupit do manželství a založit rodinu, zároveň se ukazuje, že předsudky vůči singles nabývají s věkem na síle (DePaulo & Morris, 2006). Mohlo by se tak zdát, že pod tlakem očekávání okolí se může měnit i intenzita strachu o to být bez partnera, nicméně tuto hypotézu nebylo možné přijmout. Ačkoliv strach být nezadaný do jisté míry může fluktuovat vlivem situačních faktorů, též s ohledem na tento výstup se jeví, že jde z většiny o konstrukt definovaný na úrovni stálejší osobnostní charakteristiky.

Ve vztahu k dimenzím osobnosti Big Five se podobně jako v šetřeních Spielmannové et al. (2013) a Adamczykové et al. (2019) potvrdila statisticky významná pozitivní asociace strachu být nezadaný a neuroticismu. Takový výsledek může souviset s obecnou psychickou nestabilitou jedinců vysoce skórujících v oblasti neuroticismu a typičtějším prožíváním negativních prožitků, které se v kontextu romantických vztahů mohou manifestovat specificky jako strach být nezadaný.

V souladu se zjištěními Spielmannové et al. (2013) byla popsána signifikantní negativní souvislost mezi sledovaným konstruktem a otevřeností vůči zkušenosti, svědomitostí a extravertí. Naproti tomu Adamczyková et al. (2019) takový výsledek nepozorovali a taktéž v rámci předložené studie se jednalo o asociace spíše malé síly. Jedinci dosahující vysokých hodnot na škále otevřenosti vůči zkušenosti se nebojí experimentovat a vymykát se zaběhnutým normám a *statu quo* (Hřebíčková & Urbánek, 2001), což se v oblasti partnerských vztahů může projevat tím, že představa žít (přinejmenším po nějakou dobu) bez romantického protějšku pro ně není natolik nekomfortní. Svědomitost je sice Hřebíčkovou a Urbánkem definována zejména v kontextu pracovních a studijních povinností, nicméně vědomí obecné ctězdosti, píle a pevné vůle vysoce svědomitých osob může tlumit jejich případné obavy ve chvíli, kdy si právě nalezení partnera vymezí jako svůj cíl. Závěrem se zdá, že extraverti nejsou natolik zatíženi strachem o svůj vztahový status – dost možná díky své sebejistotě a optimismu tuší, že s ohledem na jejich zájem o druhé lidi a sociabilitu pro ně nebude náročné najít vhodný protějšek a navázat s ním vztah.

Ačkoliv Spielmannová et al. (2013) zjistili signifikantní korelaci pro vztah strachu být nezadaný a přívětivosti, získaná data tuto asociaci u českého vzorku neprokázala podobně jako Adamczyková et al. (2019) v Polsku. Navzdory tomu, že přívětivost popisuje interpersonální chování jedince, činí tak především ve smyslu tendence ke kooperativnímu, či naopak kompetitivnímu chování, jež nebývá typické pro romantické vztahy.

Poslední sledovanou proměnnou byla míra prožívání pocitů osamělosti. Taktéž za užití škály osamělosti UCLA určili Spielmannová a její kolegové (2013) statisticky významnou

asociaci se strachem být nezadaný. Obdobný vztah byl popsán i Adamczykovou et al. (2019) a da Fonsecaovou a jejími kolegy (2017), kteří nadto zjistili, že emoční osamělost se váže k prožívání strachu být nezadaný ještě ve větším rozsahu než osamělost sociální. Ta je určená zejména samotou a nedostatkem interpersonálních vztahů obecně, emoční osamělost je naproti tomu dána absencí blízkého vztahu, který je založen na vzájemné péči o blaho druhého. Specificky se hovoří též o osamělosti romantické pramenící z neexistence pouta s romantickým partnerem. Tudíž obecně vyšší míra prožívání takových pocitů může vést jedince k intenzivnějším obavám o budoucnost jeho blízkých, partnerských nevyjímaje, vztahů a možným změnám v chování ve snaze se takovým emocím vyhnout.

Předložená studie není bez jistých limitů, počínaje již samotným způsobem výběru výzkumného vzorku. Ten byl zcela založen na dobrovolnosti, a tím pádem není nutně zaručena reprezentativnost získaných dat. Co se týká složení vzorku ve smyslu některých demografických charakteristik, výrazně převažovali ženy a zadaní nad muži, respektive single jedinci. Dále se obecně do šetření zapojili spíše vysokoškolsky vzdělaní lidé a mladší osoby (170 lidí ve věku do 29 roků vs. 77 nad 30 let). U těch lze polemizovat, do jaké míry možná relativní nezkušenost v oblasti vztahů (krátkodobých i dlouhodobých) přispívá k tomu, jakým způsobem je vnímají a prožívají. Problematický se může zdát i fakt, že podskupiny dobrovolně a nedobrovolně nezadaných byly zastoupeny relativně malým počtem respondentů. Zde by mohlo jít o odraz situace, kdy se nezadaní obecně necítí dostatečně „kvalifikovaní“ zapojit se do studie mapující problematiku romantických vztahů, eventuálně pro ně může jít o citlivé téma (obzvláště v případě osob, které nejsou bez partnera z vlastní vůle).

Nerovnováhu vzorku z hlediska pohlaví participantů je možné vysvětlit například větším zájmem žen o tematiku mezilidských, zvláště romantických, vztahů, což může vést k tomu, že se spíše než muži zajímají o informace s nimi spojené. Z hlediska této studie a jejích výsledků je však problematický fakt, že se na základě dosavadního poznání zdá, že ženy obecně výše skórují v proměnné strachu být nezadaný, a tak i celkový průměrný skór může nabývat extrémnější hodnoty. Dále valná většina zapojených účastníků byla absolventy vysoké školy. V tomto ohledu lze naopak uvažovat, že vysokoškolsky vzdělaní lidé mohou mít v životě vícero cílů mimo nalezení partnera či založení rodiny a zaměří se například také na budování kariéry a obecně svého sociálního statusu. Navázání a udržování romantického vztahu nemusí nutně představovat natolik klíčový aspekt života a rozdělení pozornosti mezi více oblastí zájmu může vést i k méně intenzivnímu prožívání strachu být nezadaný.

Řadu úskalí s sebou nese též online sběr dat, který společně s distribucí testové baterie primárně na sociálních sítích může být i jednou z potenciálních příčin nižšího zastoupení starších věkových skupin. Zvažovat lze v tomto případě obecnou zdatnost starších osob fungovat ve virtuálním prostředí a fakt, že přítomnost na sociálních sítích je doménou spíše mladších jedinců. V neposlední řadě je třeba zhodnotit i výhody a nevýhody užití dotazníkových metod jako takových a specificky též škály strachu být nezadaný a škály osamělosti UCLA, které sice obě vykazovaly uspokojivou spolehlivost, nicméně pro českou populaci prozatím standardizovány nebyly.

Jistě je na místě vzít v potaz též kontext, jenž doprovázel sběr dat. Pandemie COVID-19 má kromě samotného zdravotního aspektu řadu dopadů v oblasti ekonomické, hospodářské i společenské. Nejistota a strach spojené se šířením nemoci, nařízená karanténa a s ní spojené limitované možnosti kontaktu s rodinou, přáteli, kolegy a dalšími mohly evokovat pocity osamělosti a další negativní prožitky. V situacích obav, nebezpečí a nejistoty

stoupá potřeba afiliace a právě přítomnost dalších lidí, kteří mohou nabídnout prostor pro podporu a uklidnění, redukuje nepříjemné pocity (Schachter, 1959, podle Výrost et al., 2019). Soudobé klima tak mohlo v single lidech podporovat neklid, že by dalšími podobnými událostmi procházeli opět sami, v případě zadaných jedinců pak umocnit strach, že by o stávajícího partnera přišli a čelili jim bez něj. Spielmannová et al. (2013) sice popisují strach být nezadaný primárně na úrovni rysu, ukazuje se však, že část jeho variance lze vysvětlit i situačními faktory. Tato myšlenka může tedy zčásti vysvětlovat i to, proč čeští respondenti oproti svým zahraničním protějškům skórovali na škále strachu být nezadaný relativně výš. Do budoucna by tak bylo vhodné sběr dat opakovat a pozorovat, zda se liší, a to i s ohledem na dříve uvedené limity týkající se způsobu oslovení respondentů a (ne) reprezentativnosti finálního vzorku.

Z hlediska přínosů pro praxi lze na předloženou studii nahlížet jako na představení a prvotní prozkoumání strachu být nezadaný v kontextu české populace. Získané výstupy upevňují dosavadní poznání daného konstruktů, vycházející ze zjištění zahraničních šetření, a mohou sloužit jako podklad pro další výzkum, který by se měl zaměřit nejen na jeho detailnější prozkoumání u lokálního obyvatelstva, ale i popsání jeho možných antecedentů a dlouhodobých dopadů. Do budoucna se nabízí i možnost standardizace škály strachu být nezadaný a vytvoření českých norem. V textu jsou probírány i další koncepty, jako například spokojenost se vztahovým statutem, které dosud nebyly v našem prostředí dostatečně prozkoumány a jistě stojí za pozornost. České překlady těchto termínů nejsou prozatím ustáleny, a proto bylo vždy uvedeno i jejich originální anglické znění. Obecně rozpoznání a zohlednění strachu být nezadaný jako takového pak může být obohacující například pro profesionály v rámci vztahového a párového (manželského) poradenství a terapie, případně i individuální terapie.

LITERATURA

- Adamczyk, K. (2018). Direct and indirect effects of relationship status through unmet need to belong and fear of being single on young adults' romantic loneliness. *Personality And Individual Differences*, 124, 124–129. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.12.011>
- Adamczyk, K., Trepanowski, R., Celejewska, A., Kosińska, J., Mamot, A., Palczewska, M., & Rodziejczak, K. (2019). The Polish adaptation and further validation of the Fear of Being Single Scale (FBSS). *Current Psychology*, 1–11. <https://doi.org/10.1007/s12144-019-00192-2>
- Apostolou, M. (2017). Why people stay single: An evolutionary perspective. *Personality And Individual Differences*, 111, 263–271. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.02.034>
- Cantarella, I. A., Spielmann, S. S., Partridge, T., MacDonald, G., Joel, S., & Impett, E. A. Validating a Fear of Being Single Scale for individuals in relationships. Manuscript in preparation.
- ČSÚ (2014a). Domácnosti jednotlivců. Získáno 4. 7. 2020 z <https://www.czso.cz/documents/10180/20551799/170226-14.pdf/6232226f-f1c1-4d55-9101-26e04a3ab5fd?version=1.0>
- ČSÚ (2014b). Nesezdaná soužití. Získáno 4. 7. 2020 z <https://www.czso.cz/documents/10180/20541791/170227-14.pdf/27ebcd5e-95ba-4ef4-8c65-c2a9bc58f9d8?version=1.0>
- DePaulo, B. M., & Morris, W. L. (2006). The Unrecognized Stereotyping and Discrimination Against Singles. *Current Directions In Psychological Science*, 15(5), 251–254. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8721.2006.00446.x>
- Fonseca, P. N., Gouveia, V. V., Santos, J. L. F., Couto, R. N., & Coelho, G. L. H. (2017). Psychometric and Validity Evidence of the Fear of Being Single Scale. *Trends In Psychology*, 25(4), 1511–1521. <https://doi.org/10.9788/TP2017.4-02En>
- Frazier, P., Arikian, N., Benson, S., Losoff, A., & Maurer, S. (1996). Desire for Marriage and Life Satisfaction among Unmarried Heterosexual Adults. *Journal Of Social And Personal Relationships*, 13(2), 225–239. <https://doi.org/10.1177/0265407596132004>

- Gigy, L. L. (1980). Self-Concept of Single Women. *Psychology Of Women Quarterly*, 5(2), 321–340. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1980.tb00965.x>
- Greitemeyer, T. (2009). Stereotypes of singles: are singles what we think? *European Journal Of Social Psychology*, 39(3), 368–383. <https://doi.org/10.1002/ejsp.542>
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 53(3), 511–524.
- Hřebíčková, M., & Urbánek, T. (2001). NEO pětifaktorový osobnostní inventář. Praha: Testcentrum.
- Kumstátová, T. (2014). Souvislost mezi citovou vazbou, fyzickou atraktivitou a pocity osamělosti v období vynořující se dospělosti. Nepublikovaná bakalářská práce, Masarykova univerzita, Brno, Česká republika.
- Lehmann, V., Tuinman, M. A., Braeken, J., Vingerhoets, A. J. J. M., Sanderman, R., & Hagedoorn, M. (2015). Satisfaction with Relationship Status: Development of a New Scale and the Role in Predicting Well-Being. *Journal Of Happiness Studies*, 16(1), 169–184. <https://doi.org/10.1007/s10902-014-9503-x>
- Loewenstein, S. F., Bloch, N. E., Campion, J., Epstein, J. S., Gale, P., & Salvatore, M. (1981). A study of satisfactions and stresses of single women in midlife. *Sex Roles*, 7(11), 1127–1141. <https://doi.org/10.1007/BF00287589>
- Morris, W. L., Sinclair, S., & DePaulo, B. M. (2007). No Shelter for Singles: The Perceived Legitimacy of Marital Status Discrimination, Group Processes & Intergroup Relations, 10(4), 457–470. <https://doi.org/10.1177/1368430207081535>
- Pepping, C. A., MacDonald, G., & Davis, P. J. (2018). Toward a Psychology of Singlehood: An Attachment-Theory Perspective on Long-Term Singlehood. *Current Directions In Psychological Science*, 27(5), 324–331. <https://doi.org/10.1177/0963721417752106>
- Prabhakar, B. (2011). Causes for remaining single: A comparative study. *Journal of Psychosocial Research*, 6(2), 203–210.
- Russell, D. W. (1996). UCLA Loneliness Scale (Version 3): Reliability, Validity, and Factor Structure. *Journal Of Personality Assessment*, 66(1), 20–40. https://doi.org/https://doi.org/10.1207/s15327752jpa6601_2
- Shostak, A. B. (1987). Singlehood. In Sussman, M. B., Steinmetz, S. K. (Eds.), *Handbook of marriage and the family* (355-367). New York: Plenum.
- Slonim, G., Gur-Yaish, N., & Katz, R. (2015). By Choice or by Circumstance?: Stereotypes of and Feelings about Single People. *Studia Psychologica*, 57(1), 35–48. <https://doi.org/10.21909/sp.2015.01.672>
- Spielmann, S. S., MacDonald, G., Maxwell, J. A., Joel, S., Peragine, D., Muise, A., & Impett, E. A. (2013). Settling for less out of fear of being single. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 105(6), 1049–1073. <http://doi.apa.org/getdoi.cfm?doi=10.1037/a0034628>
- Spielmann, S. S., MacDonald, G., Joel, S., & Impett, E. A. (2016). Longing for Ex-Partners out of Fear of Being Single. *Journal Of Personality*, 84(6), 799–808. <https://doi.org/10.1111/jopy.12222>
- Spielmann, S. S., Maxwell, J. A., MacDonald, G., Peragine, D., & Impett, E. A. (2020). The predictive effects of fear of being single on physical attractiveness and less selective partner selection strategies. *Journal Of Social And Personal Relationships*, 37(1), 100–123. <https://doi.org/10.1177/0265407519856701>
- Stein, P. J. (1981). *Single Life: Unmarried adults in social context*. New York: St Martin's Press.
- Timmermans, E., Coenen, L., & Van den Bulck, J. (2019). The Bridget Jones effect: The relationship between exposure to romantic media contents and fear of being single among emerging adults. *Psychology Of Popular Media Culture*, 8(2), 159–169. <https://doi.org/10.1037/ppm0000175>
- Vejrostová, A. (2011). Souvislost mezi rodičovským konfliktem a romantickými vztahy v pozdní adolescenci: strach z intimity a osamělosti. Nepublikovaná bakalářská práce. Brno: FSS MU.
- Výrost, J., Slaměník, I., & Sollarová, E. (Eds.) (2019). *Sociální psychologie: teorie, metody, aplikace*. Praha: Grada.

Mgr. Iveta Štěrbová je absolventkou Katedry psychologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Aktuálně působí v komerční sféře v oblasti nábory zaměstnanců.

E-mail: ivet.sterbova@gmail.com

PhDr. Markéta Niederlová, Ph.D. je odbornou asistentkou na Katedře psychologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. E-mail: marketa.niederlova@ff.cuni.cz